

Magyar orvostudományi elektronikus folyóiratok a világhálón

A 80-as évek közepétől világszerte egyre nagyobb számban jelentek meg a nyomtatott periodikumok mellett a géppel olvasható elektronikus folyóiratok. Ma már hazai viszonylatban is se szeri, se száma az elektronikus lapoknak. Az írás az orvos- és egészségügy hazai elektronikus sajtóját elemzi, különös tekintettel arra, hogy az anyagi gondokkal küzdő kis könyvtárak mit tudnak belőle profitálni.

Egyes becslések szerint a tudományos kommunikáció napi termése 80 000 cikk. A több mint három évszázada létező tudományos folyóiratok száma mára oly mértékben megnövekedett, hogy áttekintésük igen nehéz. Átfutási idejük is egyre hosszabb. A ritkább periodicitású tudományos folyóiratok esetében előfordul, hogy egy-két évet is várni kell a kézirat beérkezésétől a nyomtatott változat megjelenéséig. Addigra az eredetileg újdonságnak szánt cikk már elavult ócskaság lesz. Nem csoda, hogy rohamosan terjed a sokkal gyorsabb elektronikus publikálás.

Az utóbbi fél évben közel hetven orvos-egészségügyi folyóiratot kutattam fel, és figyeltem a világhálón.

Előzmények

Az előzményeket tekintve a vizsgált anyagban két változat található:

- Nyomtatott folyóiratok elektronikus verziói, amelyek a hagyományokat megőrizve megtartják az év, évfolyam, folyóiratszám jelölést.
- Az eleve elektronikus kiadványnak készült lapok, egy-egy témában folyamatosan íródó periodikumok (esetünkben 7 cím). Állandóan megújulnak, új cikkekkel bővülnek, és nem tartják meg a hagyományos folyóirat-számozást.

Ez utóbbiaknál ma már előfordul, hogy később nyomtatott változatot is készítenek róluk.

Költségek

Költség szempontjából a nemzetközi piacon több változat létezik:

- Szabadon elérhető elektronikus folyóiratok.

- Ingyenes regisztrációhoz kötöttek; ebben a változatban a fizetőshöz képest a szolgáltatás némileg korlátozott lehet.

- A harmadik nagy csoport az előfizetéshez kötött regisztráció. Ez sokszor olyan formában valósul meg, hogy az internetes hozzáférés feltétele a papírformátumú kiadvány megrendelése.

A hazai egészségügyi elektronikus lapok körében még csak az ingyenes és az ingyenes regisztrációhoz kötött változat terjedt el.

Az ingyenes lapok egyik fajtája széles olvasói réteg számára készül. Ezek a magazinok többnyire gyógyszergyárak, vagy más egészségügyi köztudós vállalatok támogatásával létrejött honlapokon keresztül érhetők el. Feladatuk a felvilágosítás, a megelőzés szolgálata. Az itt található írások nem feltétlenül tudományos színvonalúak.

A szakemberek számára is elhelyeznek a hálón ingyenes lapokat. Az általuk közölt információ már tudományos, de sokszor sekélyes, nem adnak többet a tartalomjegyzéknél, esetleg rövid referátumnál. Ha ebben a kategóriában megjelennek a teljes szövegű verziók, azokból mindössze néhány, többnyire régebbi számot mutatnak be „étvágygerjesztőként”. Cél az újabb előfizetők toborzása.

Az ingyenes regisztrációt elsősorban a kimon-dottan orvosi lapok esetében alkalmazzák (pl. a *Pro-Patiente* gyűjteménye). A bejelentkezési kötelezettséget az is magyarázhatja, hogy a szűk szakemberrétegnek szóló információktól ilyen „akadály” beépítésével próbálják távol tartani az illetéktelen felhasználót.

Nem kizárt azonban, hogy a jövőben itthon is megjelennek a szakmai köröknek szánt lapok esetén is a fizetős változatok, ugyanis a lapkiadók érdekét sértheti az ingyenes hozzáférés.

1. táblázat

A magyar orvostudományi lapok elérhetősége

	O	P-P	HD	Mek	Ph	Euw	MI	Egyéb
Acta Pharmaceutica					x	x		
Amega	x		x					
Aneszteziológia és Intenzív Terápia		x				x		
Appendix		x				x		
Baba Patika					x	x		
British Medical Journal (magyar)	x	x	x			x		
Cardiologia Hungarica A		x	x	x		x		
Cardiovascularis Szemle E	x	x	x	x		x		
Diabetes						x		
Diabetológia Hungarica	x	x	x			x		
DrInfo								www.matav.hu/uzlet/drinfo
Egészségtudomány A	x	x	x			x		
Egészségügyi Informatikai Szemle E		x				x		
Élet és Tudomány	x			x		x		
Események	x							
ETI- Info				x				
Farmakoterápiás Szemle E		x	x			x		
Forum Medicorum		x				x		
Fül-orr-gégegyógyászat		x				x		
Füstsűrő							x	
Gyógyszereink A		x	x			x		
Gyógyszerészet					x			
Háziorvosi Továbbképző Szemle	x			x				
Házipatika E						x		
Ideál						x		
Ideggyógyászati Szemle A		x				x		
Infektológia... A		x				x		
Intergyn E			x					
Kisbaba	x							
Kismama	x							
Komplementer Medicina	x	x				x		
Konzilium Hirlevél					x			
Kórház	x		x	x				
Lázlapp						x		
Lázlapp Senior						x		
Lege Artis Medicinae A		x	x			x		
Lélek és Tudomány	x					x		
Magyar Belorvosi Archivum	x	x	x			x		
Magyar Orvos	x	x	x			x		
Magyar Radiológia A								www.radiology.dote.hu/maraujs
Magyar Sebészet A	x	x	x			x		
Magyar Szexológiai Szemle								www.pszichologia.hu
Magyar Traumatológia...	x	x	x			x		
Nővér							x	
Orvosi Hetilap A	x	x	x			x		
Orvosi Tükör			x	x	x	x		
Orvostudományi Bulletin A		x	x			x		
Pathology Oncology Research A	x							
Patika Tükör				x	x	x		
Pharma Grad				x	x	x		
Previnet E				x				
Pszichológia Online E								www.pszichologia.hu
Scientia Medica Hungarica A		x				x		
Sic Itur ad Astra					x	x		
Suli Klinika				x	x	x		
Szemészet	x	x				x		
Szenvedélybetegségek							x	
Természetgyógyász Magazin	x			x		x		
Vakok Világa				x				
Védőnő							x	
Végeken A								www.sote.hu/magtud.veg

Az 1. táblázat jelmagyarázata:

- O: OSZK Nemzeti Periodika Adatbázis
 P-P: Pro-Patiente = www.pro-patiente.hu
 HD: HuDir = www.hudir.hu
 Mek: Magyar Elektronikus Könyvtár = www.mek.hu
 Ph: Pharmanet = www.pharmanet.hu
 Euw: Stand-Euroweb = stand.euroweb.hu
 MI: Medinfo = www.medinfo.hu
 A: Csak kivonatot közlő
 E: Elektronikus lap

Lelőhelyek

Az elektronikus lapok zöme néhány jobban vagy kevésbé ismert orvosi webhelyen koncentrálódik (1. táblázat). Ez a tény segíti megtalálásukat. Legnagyobb gyűjteménye az *Euroweb* újságos standjának van, ahonnan 40 laphoz juthatunk el. 39 folyóirat több honlap irányából is megközelíthető, némelyikükhöz 3-4, de akár 5 linkgyűjtemény felől is eljuthatunk. A folyóirat-gyűjtemények továbbá előnyei, hogy egy bejelentkezéssel és jelszóval egyszerre több periodikumban búvárkodhatunk. Az sem elhanyagolható, hogy általában keresési lehetőséget kínálhatnak fel a webhely teljes folyóirat-állományában.

A lapok közül 5 viszont nehezen kerülhet a tapasztalt hálóhasználó látókörébe is, hiszen el vannak dugva egy-egy kisebb-nagyobb intézeti honlapon. Ebben a csoportban pedig értékes tartalmú kiadványok találhatók. (pl. *Magyar Radiológia*, *Magyar Szexológiai Szemle*).

Figyelemre méltó, hogy az OSZK-folyóiratok regisztrálására szolgáló Magyar Periodika Adatbázisban (MPA) csak 21, listánkon szereplő lap esetében tüntették fel az elektronikus verzió létét. Ezzel szemben több olyan e-lapot is feltüntetnek, amely jelenleg nem elérhető. A csak elektronikus verziójú lapok közül egyedül a *Cardiovascularis Szemle* szerepel az MPA-ban.

Érdekesség, hogy olyan elektronikus folyóiratok, mint a *Cardiovascularis Szemle* vagy a *Pszichológia Online* magukba olvasztottak nyomtatott változattal is rendelkező szaklapokat, pl. a *Cardiologia Hungarica*t vagy a Magyar Szexológiai Szemlét.

Tartalmi mélység

A tartalmi szempontokat figyelembe véve újabb csoportosítással állhatunk elő:

- A legkevesebb információt a csak *tartalomjegyzéket* közlő változatok adják. Ezek elsősorban reklámcélzattal kerülnek fel az internetre. Ese-

tünkben a táblázatban nem szereplő *Fitoterápia*, *Patika Magazin*, valamint az *Érbetegségek* című lapok ilyenek.

- Sok folyóiratnál csak a cikkek *kivonatait* találjuk meg elektronikus formában. Ezek szerepe a figyelemfelkeltés, és felületes tájékoztatás.
- Az előbbi kategória alváltozatai az *angol nyelvű összefoglalókat* közlő *Végeken* vagy *Pathology Oncology Research* című folyóiratok. A cél ebben az esetben a nemzetközi szakmai érdeklődők tájékoztatása.
- A legteljesebb információkat az ún. *full text* (teljes szövegű) kiadványok nyújtják. Ha ezek nyomtatott lap digitalizált változatai, többnyire külső honlapokon is híven követik az eredetit. Tájékoztatási szempontból ezek a legértékesebbek.

A tartalmi mélység szerinti csoportosítás egyébként sok esetben nehéz. Egy periodikumféleségen belül is ritkák a homogén kollekciók. Tapasztalataim szerint több olyan kiadvány is található a hálón, amelynél nyomon követhető az elektronikus lapok fejlődéstörténetének fenti sorrendje: az újabb számok teljes szöveggel kerülnek fel az internetre, de a régebbi évfolyamok között váltakoznak a címközléses, a kivonatos és teljes szövegű változatok.

Léteznek hibrid megoldások, egyes periodikumoknál csak némelyik cikk teljes szövege tekinthető meg, a többről csak tartalomjegyzéket találunk. Itt nyilván a reklám az elsődleges cél. A megvizsgált lapok közül 48 jelenik meg legalább részben teljes szöveggel az interneten.

Témák

A vizsgált folyóiratok tematikailag az egészségügyhöz és határterületeihez tartoznak. További kategorizálást a megcélzott felhasználói csoport szerint tehetünk.

- Az orvosoknak szánt szakfolyóiratok nagy része csak ingyenes regisztráció után használható. Itt egy szakma képviselői számára közölnek értékes információkat az orvostudomány és határterületei köréből. 34 lap képviseli ezt a kört. Látszólag magas ez a szám, de hozzátartozik a képhez, hogy többségük nem ad tartalmilag teljes értékű információt, ugyanis sok a kivonatos cikk vagy csak tartalomjegyzék.
- Egészségügyi *szakdolgozókhöz* (védőnőkhöz, gyógyszerértékesítőkhöz, asszisztensekhez) 4 folyóirat szól.
- Egyéb *szakemberek* (gyógyszerész, pszichológus, pedagógus) 8 elektronikus folyóiratban találunk olvasnivalót.

- Az egészségnevelő felvilágosító, ismeretterjesztő periodikumokkal – esetünkben 13 cím – a betegeket és az egészséges életre vágyó olvasót célozzák meg, és kivétel nélkül teljes szövegeket közölnek.
- Léteznek *betegcsoportoknak* összeállított elektronikus folyóiratok is (pl. *Diabetes*, *Vakok Világa*, és a szklerózis multiplexes betegek *Események* című lapja).

Használhatóság

A folyóiratokat a gyors tájékozódás igénye hívta életre. Nem elhanyagolható szempont az sem, hogy terjedelmük miatt könnyen elvihetők, olvashatók bárhol. Jó a számokat átböngészni, de a gondosan elkészített éves tartalomjegyzékek használatával konkrét szerzők műveit, vagy egy probléma irodalmát is összegyűjthetjük az év végén egybekötött archivált évfolyamokból.

Ezeket a szempontokat vizsgálva az elektronikus lapoknál a következők állapíthatók meg.

1. Gyorsaság

A csak elektronikus változattal rendelkező lapok oldalai állandóan frissülnek. A nyomtatott folyóiratok elektronikus változatai azonban kevés kivételtől eltekintve nem használhatók a friss információk beszerzésére, mivel nagy késéssel kerülnek fel a hálóra.

A kézirat elkészültének időpontjában (2000. március vége) a felkutatott 64 periodikumból csak 12 lap 2000. évi számai olvashatók elektronikus formában. Közülük az orvosok tájékoztatására szolgál négy lap (*Konzílium Hírlevél*, *Magyar Orvos*, *Magyar Szexológiai Szemle*, *Orvosi Hetilap*), az egészségügyi szakdolgozók informálására kettő (*ETI-Info*, *Nővér*). Hat friss számokat bemutató elektronikus folyóirat az egészségügyi felvilágosító kategóriát képviseli.

A vizsgált folyóiratok közül soknál több hónapos lemaradás tapasztalható, hétnek csak az 1999 előtti számai olvashatók.

2. Kereshetőség

Az olvasók kétféle keresési stratégiát alkalmaznak informálódásukhoz. Böngészés esetén úgy általában átnézik, mit is írtak x lap y számában. Az ilyenfajta kalandozások során értékes új gondolatok születhetnek, amelyek elvezethetnek egy új problémakör vizsgálatához.

A másik eset a konkrét keresés: olyan publikációt keres az olvasó, amelynek létezéséről már korábban tudomást szerzett.

A hálón különböző megoldási módzatokkal találkozunk a kétféle keresési stratégiára:

- Legjobban közelít a hagyományos böngészéshez az a megoldás, amikor a felsorolt lapszámokra ráklikkelve feltűnik a tartalomjegyzék. Annak átnézése után a kiválasztott címre kattintva jutunk a teljes szöveghez (1. ábra).
- A konkrét keresésre példa a Pro-Patiente honlapja, ahol a keresőablakba beírt fogalmat egyszerre kereshetjük a teljes folyóiratkészletben, amely jelenleg 24 lapot tartalmaz (2. ábra).

Az egyazon elektronikus lap esetében alkalmazható kétféle keresési stratégiára sajnos még nem nagyon találunk példát. Az egyetlen próbálkozást a Pro-Patiente lapjainál láthatjuk, de itt a jól működő konkrét keresés mellett a böngészés kicsit nehézkesen működik.

3. Használat

Az olvasási szokások és az emberi természet okozza, hogy legtöbbször szívesebben olvasnak nyomtatott változatokat. Ha rendelkezünk nyomtatóval, ez nem jelent problémát. Vigyázni kell azonban, hogy csak módjával alkalmazzuk ezt a megoldást, mert könnyen előfordulhat, hogy mire észbe kapunk, egész számokat teszünk papírra. Ebben az esetben pedig többbe kerül a leves, mint a hús, vagyis kevesebbe kerülne előfizetni a folyóiratot.

Nem árt, ha jó minőségű lézernyomtatónk van, ami megfelelő minőségben adja vissza a többnyire Adobe Acrobat szoftverrel olvasható műveket. Ez a folyóiratban megjelent eredeti cikkel azonos formátumú nyomtatott példányt eredményez.

4. Archiválás

Fontos problémakör a folyóiratok archiválásának kérdése. A hazánkban kialakult szokások szerint még a kisebb, folyóirat-archiválással nem foglalkozó könyvtárak is néhány évig megőrzik a legkeresettebb periodikumok évfolyamait. Ez így helyes, ugyanis hogy tudnánk kiszolgálni olvasóinkat, ha nincs az a lap, amit keresnek. Ezt a gondolatot átvétve az elektronikus folyóiratokra, bizony nehéz helyzetben lennénk, ha csak rájuk lehetne támaszkodni. Az archiválás kérdésében nagyon rossz a helyzet. Három tipikus eset fordul elő a hálón található lapok között.

- Retrospektivitás tekintetében 44 azon lapok száma, melyeknek csak az utóbbi két évi számairól, és 17, amelyeknek több (3-8) évfolyamáról készül e-változat. Az igazsághoz tartozik azonban, hogy sok elektronikus lap csak az utóbbi egy-két évben került fel a világhálóra, így archivumépítésre még nem volt módjuk.

Magyar Orvos

Address: <http://www.pro-patiente.hu/md/journals/mo/>

MAGYAR ORVOS

A MAGYAR ORVOSI KAMARA HIVATALOS LAPJA

IMPRESSZUM

Média ajánlat

2000 JÚNIUS

JANUÁR
FEBRUÁR
MÁRCIUS
ÁPRILIS
MÁJUS

1997 JÚNIUS 16. 1998 JÚNIUS 1999 JÚNIUS

JANUÁR 18 JÚLIUS 24. JANUÁR JÚLIUS-AUGUSZTUS JANUÁR JÚLIUS-AUGUSZTUS

FEBRUÁR 17 SZEPTEMBER 15. FEBRUÁR SZEPTEMBER FEBRUÁR SZEPTEMBER

MÁRCIUS 17 OKTÓBER 13. MÁRCIUS OKTÓBER MÁRCIUS OKTÓBER

ÁPRILIS 14 NOVEMBER 18. ÁPRILIS NOVEMBER ÁPRILIS NOVEMBER

MÁJUS 20. DECEMBER 15. MÁJUS DECEMBER MÁJUS DECEMBER

2000-08-11

Internet zone

1. ábra Keresés a Magyar Orvos lapjain

Orvosi Hetilap

Address: <http://www.pro-patiente.hu/md/journals/oh/>

Orvosi Hetilap

Impresszum

Utolsó számok:

2000. 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32

A keresés a teljes orvosi anyagban történik. Ha egy adott témát keres, írja be a megfelelő szót.

A beírt szavak: szerepeljen. A találatokat: jelenítsük meg.

A keresett szó (szavak):

Keresés

2000-08-14

- Orvosi Hetilap 2000. január 2. 141. évfolyam 1. szám
- Orvosi Hetilap 2000. január 9. 141. évfolyam 2. szám
- Orvosi Hetilap 2000. január 16. 141. évfolyam 3. szám
- Orvosi Hetilap 2000. január 23. 141. évfolyam 4. szám
- Orvosi Hetilap 2000. január 30. 141. évfolyam 5. szám
- Orvosi Hetilap 2000. február 6. 141. évfolyam 6. szám
- Orvosi Hetilap 2000. február 13. 141. évfolyam 7. szám
- Orvosi Hetilap 2000. február 20. 141. évfolyam 8. szám
- Orvosi Hetilap 2000. február 27. 141. évfolyam 9. szám
- Orvosi Hetilap 2000. március 5. 141. évfolyam 10. szám
- Orvosi Hetilap 2000. március 12. 141. évfolyam 11. szám
- Orvosi Hetilap 2000. március 19. 141. évfolyam 12. szám
- Orvosi Hetilap 2000. március 26. 141. évfolyam 13. szám
- Orvosi Hetilap 2000. április 2. 141. évfolyam 14. szám
- Orvosi Hetilap 2000. április 9. 141. évfolyam 15. szám
- Orvosi Hetilap 2000. április 16. 141. évfolyam 16. szám
- Orvosi Hetilap 2000. április 23. 141. évfolyam 17. szám
- Orvosi Hetilap 2000. április 30. 141. évfolyam 18. szám
- Orvosi Hetilap 2000. május 7. 141. évfolyam 19. szám
- Orvosi Hetilap 2000. május 14. 141. évfolyam 20. szám
- Orvosi Hetilap 2000. május 21. 141. évfolyam 21. szám
- Orvosi Hetilap 2000. május 28. 141. évfolyam 22. szám
- Orvosi Hetilap 2000. június 4. 141. évfolyam 23. szám
- Orvosi Hetilap 2000. június 11. 141. évfolyam 24. szám
- Orvosi Hetilap 2000. június 18. 141. évfolyam 25. szám
- Orvosi Hetilap 2000. június 18. 141. évfolyam 26. szám
- Orvosi Hetilap 2000. június 18. 141. évfolyam 27. szám
- Orvosi Hetilap 2000. június 18. 141. évfolyam 28. szám

Internet zone

2. ábra Keresés a Pro-Patientén keresztül az Orvosi Hetilapban

- Sajnos arra is van példa, hogy letörölnek régebbi számokat. Előfordul, hogy egy folyóiratnak csak a legutóbbi meghatározott számú füzetek kerülnek fel. Például az ETI-Info esetében a legutóbbi 12 szám olvasható állandóan. Ha feltesznek egy új számot, a legrégebbit letörlik.
- Szerencsére azért stabilnak tűnő archívumok is épülnek.

Mit jelentenek az e-folyóiratok egy mai könyvtár számára?

Manapság, amikor főleg a kisebb könyvtárak anyagi gondjai miatt az egyre szaporodó magyar szaklapokat is csak erősen szelektálva tudják beszerezni, az elektronikus kiadványok szolgálhatnak a könyvtári állomány bővítését. Különösen ha figyelembe vesszük, hogy ezeknek a lapoknak a száma minden bizonnyal bővülni fog.

Fontos lenne, hogy a könyvtárosok minél több periodikum lelőhelyét ismerjék meg. Feladatuk, hogy elérésükről a használóképzés keretében felvilágosítsák az olvasókat is. Használatukkal könyvtárközi kölcsönzés, és ezzel újabb költség, munka takarítható meg, és az olvasó is gyorsan hozzájut az őt érdeklő információhoz.

Tény azonban, hogy viszonylag kicsi azon teljes szövegű lapoknak a száma ezen a szakterületen, melyekre nyugodt szívvel mondhatjuk, hogy kiváltják a nyomtatott verziót.

Egyébként is az elektronikus publikálással kapcsolatban szembesülünk néhány problémával:

- A lapkiadás profitorientált üzleti vállalkozás, ezért nem várhatjuk azt, hogy hosszú időre a lapok széles skáláját teljes szöveggel ingyen használhatóvá teszik az olvasók széles rétege számára.
- Nem biztos, hogy minden lapszám, és a lapok valamennyi cikke felkerül az internetre teljes szöveggel. Ezért megoldatlan az archiválás is.
- A legtöbb elektronikus változat jelentős késéssel jelenik meg, tehát éppen azt a célt nem szolgálja, amire a folyóiratot eredendően kitáldták, vagyis a gyors tájékozódást.
- A legfrissebb lapok zöme pedig nem az egészségügyben dolgozók szakmai tájékoztatását, hanem a nagyközönség felvilágosítását szolgálja.
- Az interneten tapasztalható változékonyság következtében szerverek megszűnnek, anyagokat áthelyeznek máshova, esetleg letörölnek. Emiatt a hozzáférés bizonytalan.

- A mai hálózati viszonyok között az is gyakran előfordul, hogy áramkiesés, vagy az információs hálózat működészavara esetén éppen akkor nem tudjuk használni az internetet, amikor a legnagyobb szükségünk lenne rá.
- Tisztázásra várnak még bizonyos szerzői jogi kérdések, valamint az is, hogy a nagy nyilvánosság miatt a betegjogokat is figyelembe véve mit szabad közölni (pl. egy eseteleírásnál a beteg képe).

Egy bizonyos, a nyomtatott sajtó és az elektronikus publikációk jól kiegészítik egymást. Véleményem szerint nem kell attól félnünk, hogy elsöpri az elektronikus publikálás a hagyományos papírfarmátumú lapokat. Mindkét változatnak megvan az előnye és hátránya, amelyeket meg kell ismerni, és a maga helyén kell tudni alkalmazni. Akik használják, tudják, micsoda előny, hogy akár éjjel otthon az asztaluk mellől hozzájuthatnak olyan anyagokhoz, amelyekre egyébként hetekig kellene várni, hogy a hagyományos könyvtári rendszeren keresztül megkapják.

Egy ügyes könyvtáros – kellő körültekintéssel – jól tudja használni állománya bővítésére. A vizsgált több mint félszáz orvos- és egészségtudományi lap között található legalább 10 cím, amely teljességgel pótolhatja a nyomtatott farmátumút, mert viszonylag friss, archívuma van, és teljes szöveget közöl. Reméljük, a számuk még tovább fog bővülni.

Hozzá tartozik az igazsághoz, hogy a fent említett problémák miatt ma még kockázatos lenne a nyomtatott periodikumokat elektronikus változatra cserélni. Számolnunk kell viszont azzal, hogy előbb-utóbb a hazai lapok körében is megjelenhetnek a teljes szövegű folyóirat-gyűjtemények, amelyek használatáért esetleg fizetnünk kell, de sokféle szolgáltatást nyújtanak majd.

Irodalom

- SAJÓ Andrea: Elektronikus folyóiratok az Interneten. = Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 46. köt. 7. sz. 1999. p. 275–280.
- KIDD, T.: Electronic journals management: Some problems and solutions. = ASLIB Managing Information, 4 köt. 10. sz. 1997. p. 25–26. Ref.
- Roboz Péter. Elektronikus folyóiratok kezelése: Problémák és megoldásuk. = Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 46. köt. 4. sz. 1999. p. 155–156.
- KÜHRNER Éva: Internet és orvostudomány: Elektronikus publikációk. = Kórlap, 2. köt. 3 sz. 2000. p. 8–9.

Beérkezett: 2000. IV. 7-én.